

7. SÖYLEŞİ

KORUMANIN 40. YILINDA BEKLENTİLER - ÖNERİLER

— Safranbolu'daki kültürel varlık kabul edilen evlerimize ilişkin, gelecek yıllara dönük hangi beklentiler içersindediniz?

— Korunmalarının beklentisi içindeyim. Ancak, taşınmaz kültür varlıklarının korunmasına yönelik yasal uygulama, söz konusu taşınmazların tamamının tescil edilmesiyle başlamakta, çoğu kez başka bir işlem yapılmadan bırakılmaktadır.

Tescil, hiç kuşkusuz koruma gereğini gösteren kamusal bir işlem olmakla beraber, tek başına koruma demek değildir. Koruma söylemle değil, eylemle sonuçlanabilecek bir olgudur. Kültür varlığı bir taşınmazın yaşatılması, öncelikle ayakta kalabilmesiyle ve bu amaçla mutlaka onarımıyla gerçekleştirilebilir.

Tartışmasız kabul edilen gerçek odur ki, kültür varlığı taşınmazlar mutlaka korunmalıdır. Ancak nasıl korunmalıdır, kimler tarafından korunmalıdır, hepsi korunmalı mıdır, hepsi korunamazsa hangileri korunmalıdır, korumanın finansmanı nasıl karşılanmalıdır? Bu sorulara, ülkemizde ne yazık ki bugüne kadar her ilgilenenin kabullenebileceği geçerli yanıtlar bulunamamıştır. Ülkemizde ve dolayısıyla Safranbolu'muzda, yanıtız kalan bu soruların oluşturduğu, yakın gelecekte kördüğümeye dönüşecek bir sorunlar yumağı ile karşı karşıya bulunuyoruz.

Her ne kadar tarihsel kentlerdeki taşınmaz kültür varlıklarının korunmasında karşılaşılan sorunlar hakkında, zaman zaman kimi yöneticiler söylemlerde bulunsalar da ve bu arada yazılı ve görsel yayın organlarında, uzun yıllardır konunun uzmanlarının görüş ve yazılarına yer verildiğine tanık olunsa da, sorunlara ilişkin uygulanabilir geçerli çözüm önerilerine rastlanılmamaktadır.

İzleyebildiğim kadarıyla Cumhuriyet Gazetesi'nin 4 Mayıs 2010 ve 17 Haziran 2010 tarihli nüshalarında yayımlanan, Prof.Dr. Mete TAPAN imzalı "*Kentsel Bellek Üzerine*" ve "*Kültür Varlıklarımızı Neden Koruyamıyoruz?*" başlıklı makaleler bu konudaki yakınmalara birer örnektir.

Makalelerde iç göçler sonucu "*kentleşme*" ve "*kentlileşme*" olgusunun gerçekleşmemiş olmasının ve "*kentsel bellek*"ten yoksun kalınmasının, yürürlükteki mevzuatın koruma sorumluluğunu salt taşınmazın malikine yüklemesinin, koruma rantının kültürel değer üstüne çıkmasının neden olduğu olumsuzluklara değinilmiştir. Ayrıca bir kültür varlığının, sadece yapı olarak korunmasının yeterli olmadığına da dikkat çekilerek, o yapının eski işlevini sürdürmesi gereği, İstanbul'dan çok ilginç örnekler verilerek vurgulanmıştır.

Benzer olumsuzluklarla Safranbolu da, yıllardır karşı karşıyadır. Önce şu bir gerçektir ki, iç göç ve iç göçten kaynaklanan sorunlar sadece büyük kentlere özgü bir olay değildir. Kuşkusuz boyutları çok farklı olsa da, 1970'li yıllarda 15 bin dolayında olan Safranbolu nüfusunun, günümüzde iç göçlerle 50 binlere yaklaşması ve Safranbolu tarihsel kent merkezindeki evlerinin % 90'dan fazlasının el değiştiren, iç göçle gelenlere satılmış bulunması bilinen bir gerçektir.

Safranbolu'da korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmiş 1000'i aşkın ev bulunuyor. Bunlardan ancak % 15-20'si restore edilebilmiştir. Restore edilen evlere, genellikle otel, pansiyon gibi konaklama işlevi kazandırılmış; bir

kısından da lokanta, kafeterya gibi amaçlarla yararlanılmaya başlanılmıştır. Babadan kalan evini ya da satın aldığı evi, eskisi gibi konut olarak kullanmak amacıyla onarır, aynı evde sürekli oturan Safranbolulu sayısı çok azdır.

Aslında, burada ilginç bir ikilemden söz edilmelidir. Şurası bir gerçektir ki, yeni hemşehrilerimizin bugün için eski evlerde oturuyor olmaları, evlerin korunmasında önemli bir kazanım olarak düşünülebilir. Ancak bu aldatıcı bir görünümdür. Uzun vadeli ve kalıcı bir kazanım değildir; ne yazık ki, geçici bir dönem için geçerliliği söz konusudur.

Çünkü, evlerin yeni sahipleri de, maddi olanak bulduklarında, evlerini onartmak yerine, ilk fırsatta başkalarına satıp ya da terk edip, evin ilk malikleri gibi kargir yapılara yerleşmektedirler. İlk maliklerin mirasçıları, zamanla değişen koşullar ve anlayışlar sonucu, artık evle ve aile büyükleriyle ilişkili manevi bağları önemsemeyerek evlerini satarken, aynı evle hiçbir manevi bağlantısı olmayan yeni sahiplerinin, evlerini satmaları doğal karşılanmaktadır.

Prof.Mete TAPAN'ın biraz önce değindiğim makalelerinde, İstanbul için dile getirdiği "*kentsel bellek*"in kaybolmasının doğurduğu olumsuzluklar, Safranbolu'da da, ev ile sahipleri arasındaki manevi bağlantının kopmasıyla ilintili "*evsel bellek*"ten yoksun kalışın olumsuz sonuçlarıyla benzerlik gösteriyor. Ne var ki, biz Safranboluluların, İstanbul'dan farklı olarak, Safranbolu'daki kültürel varlıkların işlev değiştirmesinden, şu aşamada yakınmamız sözkonusu olamaz. "*Yeter ki evler restore edilsin, korunsun da istenirse işlev değiştirsin; ama kente özgü mimarlık dokusu yaşatılsın*" demek durumundayız.

Ancak şurası da bir gerçektir ki, her Safranbolu evinin işlev değiştirme olanağı yoktur. Örneğin sayısı 1000 dolayında olan eski evlerin dörde birinin bile, Safranbolu ölçeğinde otel, pansiyon, lokanta ve benzeri turizme yönelik bir işletme haline dönüştürülmesi söz konusu olamayacaktır. Çünkü Safranbolu turizminin gereksinim duyduğu ya da ilerde duyacağı işletme sayısının ve kapasitesinin de bir sınırı vardır. Kimi evlerin, kamusal veya yarı kamusal kuruluşlarca ya da sivil toplum örgütlerince satın alınıp, kurumlarının yönetim merkezi olarak değerlendirilmesi önerisi de, beklenenin aksine, ilgiyle karşılanmamıştır.

Eski dönemlerde kimyasal maddelerden yararlanılarak koruma yöntemleri bilinmediğinden, ahşap evler ister istemez olumsuz dış etkenlerle çok yıpranmıştır. Batı ülkelerinde, 17-18 inci yüzyıllardan kalma sokaklardaki kargir evlerin, resmi görevle gittiğim Düsseldorf, Frankfurt ve Paris gibi kentlerde günümüze kadar özenle korunduğunu, daha sonraları gözlemlerim. Türkiye'de ise, yüzyıllar öncesinden günümüze, sadece cami, kışla, han, hamam, kervansaray ve benzeri kamusal nitelikli kargir yapılar kalmıştır. Sivil mimarlık ürünleri özel yapıların, ahşap materyalden oluşması nedeniyle, ülkemizin tarihsel kentlerinde, *-buna Safranbolu da dahildir-* Batı ülkelerindeki kargir evlerin aksine, yüzyıllar öncesinde yapıлып, ayakta kalabilmiş ahşap yapı yoktur.

Ülkemizin tarihsel kentlerinin hemen tamamı gibi, Safranbolu evlerinin çok büyük kısmı, 19. yüzyılın 2. yarısında, ya da 20. yüzyıl başlarında yapılmış olup, ortalama 100-150 yaşlarındadır. Zamanın acımasız koşullarına bu ahşap evlerin daha uzun süre dayanabilmesi umut edilmemelidir. 2863 sayılı yasada öngörülen "*Onarıma katkı fonu*" gibi kamusal kaynaklardan yararlanılarak evlerin

restorasyonu da, ne yazık ki bir hayaldir. Bu fondaki ödenekler hem çok yetersizdir ve hem de dağıtımında tutarsızlıklar ve keyfilikler egemendir.

Yardım başvuruları arasında, nesnel ilke ve kurallara göre önceliklerin belirlenmemesi ve bir sıralama yapılmaması önemli bir yakınma konusudur. Ancak ne var ki, yakınmalara son verecek bir sıralama yapılsa bile, kamu kaynakları çok kısıtlı bulunduğu ve bir başka deyişle, “*delik büyük, yama küçük*” olduğundan, koruma altındaki tüm taşınmaz kültür varlıklarının kamusal katkılarla onarımını yapabilmek olanağı olamayacaktır.

Nitekim Prof.Dr.Mete TAPAN 10.03.2004 tarihli Cumhuriyet Gazetesindeki “Eski Yapıların Koruma Sorunu” başlıklı diğer bir yazısında; “*...Bir başka sorun da bir yapının eski eser olarak tescil edilmesiyle yapının çıplak mülkiyeti sahibinde kalmak koşuluyla bir kamu malı haline dönüştüğünü, yine kamuya anlatılmamış olmasıdır. Gerçek böyle olmasına karşın, bu yapıların restorasyonunun tüm giderlerinin yine çıplak mülkiyete sahip olana yıkmak kadar büyük bir çelişki olamaz. Kamu adına tescil et ama restorasyon giderlerini mal sahibine yükle modeli ülkemizdeki “koruma” adına yapılan en büyük haksızlıktır. Bu haksızlık yok edilmediği sürece, vatandaşla devlet arasında koruma konusunda sağlıklı bir diyalog kurulamaz.*” Sayın Prof. TAPAN’ın dile getirdiği bu gerçekler, koruma olayındaki en büyük handikaptır.

Tüm bu nedenlerle, çok uzun yıllardır Safranbolu evlerinin geleceği nasıl güvence altına alınacaktır; bu evlerin tamamı korunup, gelecek kuşaklara aktarılabilir midir sorusuna, kendi kendime yanıt aramaktayım. 1975 yılında, Safranbolu Belediyesi ve İTÜ Mimarlık Fakültesi işbirliğiyle Safranbolu, ülkemizde mimarlık değerlerinin korunup, yaşatılmasının özlem olmaktan çıkıp, uygulama alanı bulmasının öncüsü olmuştu.

Aradan geçen 40 yılın sonunda bugün, ülkemizde korunması gerekli evlerin oluşturduğu kentsel sit alanı denildiğinde, İstanbul’un sur içi ile birlikte, akla ilk gelen Safranbolu oluyor. Ancak, Safranbolu’nun bir bütün olarak korunmasında, yeterli ve gerekli önlemlerin alınabilmiş ya da bulunabilmiş olduğundan hala söz edilemiyor. Bunun sonucu 100 - 150 yıllık Safranbolu evlerini ayakta tutacak araç ve yöntemler, önümüzdeki kısa bir dönem içerisinde bulunamazsa, herhalde en fazla yarım yüzyıl sonra, korunması bütünüyle sürdürülmüş bir Safranbolu’dan, ne yazık ki söz edilemeyeceği anlaşılıyor.

O zaman ne olacak; “*Dünya Miras Listesi*”nde yer almasıyla, sadece kent halkı olarak değil, ülke olarak da övündüğümüz Safranbolu evleri bir bütün olarak korunamadı diye, dövünme dönemi mi başlayacak? Böyle bir dönemin başlamaması için, bilim çevreleri ile kamunun ilgili birimlerinin ve yerel yönetimin eşgüdümüyle, ortak aklın ışığında, varsa yeni yollar ve yöntemler bulunmasına çalışılmalı; yoksa Safranbolu evlerinden hangilerinin, hangi boyutta ve nasıl korunmasına devam edileceğine ilişkin bir yol haritası belirlenmelidir.

Bu gerçekleri yıllardır, yeri geldikçe çeşitli toplantılardaki konuşmalarım da ya da yazılarımda dile getirmeye çalıştım. Söyleşimizin bu bölümüne şöyle nokta koymak isterim: Ulusal bir kültür mirası olan Safranbolu’nun, tüm özellik ve güzellikleriyle sürgit korunmasında zamanın daraldığı, 12’ye çeyrek kaldığı bilinmeli; geleceğe dönük öngörülerde bulunma ve bunları yaşama geçirme sorumluluğunu taşıyanlar, tehlike çanlarının sesine kulak vermeli; duyarsız kalmamalıdır.

• DÜNYA MİRAS LİSTESİ'NDE YER ALMANIN SORUMLULUĞU DA VARDIR

— Safranbolu'nun Dünya Miras Listesi'nde yer almasının beraberinde getirdiği hangi olanaklardan, hangi sorumluluklardan söz edilebilir?

— 1975'lerde başlatılan Safranbolu'yu koruma olayının, 1994'te Dünya Miras Listesi'ne alınmakla doruk noktasına ulaşması paha biçilmez bir değer ve anlam taşır. İstanbul Suriçi'nden sonra, Türkiye'de böyle bir onura layık bulunan tek kent olması; Safranbolu'nun, ülkemizdeki tarihi kentlerin hepsinin önünde yer alması, onlara önem ve değer açısından fark atması demektir.

Böyle bir konuma kavuşmak özellikle turizm açısından hazineler değerindedir. 1994 yılında Dünya Miras Listesi'ne girmekle, UNESCO gibi uluslararası bir örgütün, bir anlamda referansına sahip olan Safranbolu, yurt içinde ve dışın-da, özel reklamlara gerek kalmadan yeterince tanındı. Ülkemize gelen turistlerin ister istemez ilgi odağı oldu. Aynı ilgi yerli turistler için de, hiç kuşkusuz söz konusudur. Turizmin kentimize olan katkılarını ise, burada yinelemek gereksizdir.

Dünya Miras Listesi'nde yer almak bir kıvanç kaynağıdır. Safranbolu böylece bir zirvede kendine yer bulmuştur. Ancak o zirvede tutunmak ve Safranbolu bayrağını sürekli dalgalandırmak, vazgeçilmez bir ilke olmalıdır. Bu ilkenin, Dünya Miras Listesi'nde yer alma onurunun sahiplenilmesi gibi, bunun sorumluluğunun da üstlenilmesiyle gerçekleştirilebileceği göz ardı edilmemelidir.

Safranbolu'nun koruma amaçlı imar planını yapan Prof.Dr. İsmet OKYAY'a, Safranbolu'nun Dünya Miras Listesi'ne alınmasından sonra, 1996 yılında, merkezi Paris'te olan UNESCO'nun "Dünya Mirası" Bölümü Başkanı Laurant Levy STRAUSS'un yaptığı şu açıklamayı, 20.01.1997 tarihli Karabük Postası Gazetesi'nde okuduğumda, çok önemli ve dikkat çekici bulmuştum. Açıklama şöyleydi:

Dünya Miras Listesi'ndeki "kent simgesel olarak tüm insanlığın mirası olur. Eğer kentin korunmasında gerekli titizlik gösterilmiyor ise, büyük yozlaşmalarla kentin tarihi kimliği ve estetiği bozuluyor ise, belgelere dayalı şikayetler üzerine uzmanlarımız gönderilir ve raporlarını teşkilatımıza verirler. Komisyonumuz bu raporları inceler ve olumsuz kanıda olursa Dünya Mirası ünvanı geri alınabilir. Ayrıca, Dünya Mirası vasfı tüm insanlığı kapsadığından şikayeti yapanın o ülke vatandaşı olması şartı aranmaz; örneğin, bir Çinli ya da Meksikalının şikayet dilekçesi verme hakkı vardır."

Bu açıklamadan anlaşılmaktadır ki, Dünya Miras Listesi'nde sürekli kalabilmek, çok sayıda yabancı turistin de uğrak yeri olan Safranbolu'nun, haklı ya da haksız, herhangi bir şikayet nedeniyle beklenmedik bir zamandaki, beklenmedik sınavlarda da başarılı olmasını gerektirmektedir.

• TURİZMDE UYGULANACAK İLKE VE KURALLAR BELİRLENMELİDİR

Öncelikle Safranbolu'nun "Dünya Kenti" olarak övünmesindeki haklılığı yok edebilecek görünüm ve yakınlara yol açılmamalıdır. Safranbolu, Türkiye'de koruma olayına öncülük ederken, korumanın (K)'sını bile gündemine almamış kentlerin öne geçmesine meydan verilmemeli; eskisi gibi Safranbolu'nun hep zirvede kalması; ilgi odağı olması sağlanmalıdır. İlginin devamında turizmin başlı başına en önemli etmen olduğu, asla göz ardı edilmemelidir.

Bu amaçla Safranbolu'yu görmeye gelenlerle bire bir ilişki içinde bulunanlara ve özellikle lokantalarda ve konaklama yerlerinde görevli olanlar ile esnafa, gerekli uyarılarda bulunulmalı ve onların tamamı meslek içi eğitimlerden geçirilmelidir. Yerli olsun, yabancı olsun Safranbolu'ya gelenler, uygun fiyatlarla yeme içme ve barınma olanağı bulabilmelidir; fiyat anarşisi olmamalıdır.

Her isteyen evini pansiyon olarak hizmete sunamamalı, konaklama yerlerine bir standart ve düzen getirilmeli; buralar denetimsiz bırakılmamalıdır. Bu konuda her şey Belediyeden beklenmemeli; turizm sektöründeki kişilere, işletmelere, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına denetime ve doğru yönlendirmeye ilişkin önemli görevler düştüğü dikkate alınmalıdır.

Safranbolu'ya gelenlerin kolaylıkla başvurup bilgi alabilecekleri bir büro, örneğin Kazdağlıoğlu meydanında, sabahın erken saatlerinden akşamın geç saatlerine kadar hizmet sunabilmelidir. Burada, kenti tanıtan, gezilecek yerleri gösteren harita ve broşürler bol miktarda bulunmalı ve isteyenlere nazlanılmadan verilmelidir. Bu broşürlerin, kuşe kağıtlarda, lüks baskılı olmasına değil, yalan yanlış uyduruk bilgiler içermemesine özen gösterilmelidir.

Safranbolu turizmi, gezi ve eğlenceye dönük değil, öncelikle kültürel ağırlıklı olmalıdır. Bu amaçla, her şeyden önce Safranbolu'nun bir "Kültür Sarayı"na gereksinimi vardır. Kültürel etkinlikler için uygun bir mekanın olmayışı Safranbolu'nun bir "Kongre kenti" niteliğini kazanmasını engellemektedir.

Bu olumsuzluğa artık bir son verilmelidir. Aslında, Karabük İl'inde kültür merkezi yapılacak yerin, il merkezi değil, "Marka kent" sıfatını, yıllardır omuzlarında taşıyan Safranbolu olduğu suskun kalınmayarak, yetkililere yıllar önce anlatılmıyordu. Bu konuda Karabük'e öncelik tanınmamalıydı.

Bu koşullara karşın yine de, Kültür Turizminin en önemli uygulama alanı olan bilimsel toplantılar için Safranbolu'nun ilk akla gelecek merkezlerden biri olmasına çalışılmalı; bilimsel kongreler için Safranbolu'daki özel konaklama tesisleri, özendirici uygulamalar gerçekleştirilmelidir.

• İZZET MEHMET PAŞA KÜTÜPHANESİ GERİ GETİRİLMELİDİR

Safranbolu'ya ait tüm kültürel değerlere sahip çıkılmalı ve örneğin İzzet Mehmet Paşa Kütüphanesi, daha fazla gecikilmeden Safranbolu'ya geri getirilebilmelidir. Bu kütüphanenin çok değerli el yazması eserlerinin Safranbolu'ya vakfedildiği ve vakfedenin iradesine saygı gerektiği ilgililere anımsatılmalıdır. Kütüphane için restore edilen eski Hükümet Konağı'nda ya da eski cezaevi'nde mutlaka güvenli uygun bir yer bulunabilmelidir.

Safranbolu, geçmiş yıllar gibi kamuoyunda hep adından, sürekli söz edilen bir kent olmalıdır. Kamuoyunun oluşumunda en etkili araç olan yazılı ve görsel medyanın Safranbolu'ya olan ilgisi sürekli ve sıcak tutulmalıdır. TV dizileri ve yerli filmler için Safranbolu'nun en güzel doğal ve tarihsel bir plato oluşturduğu da göz ardı edilmemelidir. Film yapımcılarını Safranbolu'ya çekebilmek için yerel yöneticiler her türlü yardımı yapmalı; onların beklediği özel ilgi ve kimi olanakları sağlamaktan da kaçınılmamalıdır.

Safranbolu'nun Harmanlar ve Eriklik semtleri ile Emek ve Barış Mahalleleri, Aşağı ve Yukarı Tokatlı yöreleri gibi yeni yerleşim alanlarındaki yeni hemşehrilerin çoğunun, Safranbolu'nun tarihsel kesimlerini hiç görmedikleri ve

yaşadıkları kentin kültürel değerinin nereden kaynaklandığını bilmedikleri de unutulmamalıdır. Bilgili ve yetenekli rehberler eşliğinde düzenlenecek gezilerle, onların da Safranbolu'yu tanımalarına fırsat yaratılmalıdır. Bir kültürel miras olarak Safranbolu'yu, çok azınlıktaki bir kesim değil, tüm kent halkı kucaklamalıdır.

— **Safranbolu'nun tanıtımında, her yıl düzenlenen “Safranbolu Uluslararası Altın Safran Belgesel Film Festivali” yeterli midir?**

— Herhalde hiç yeterli olamıyor ki, düzenlenen “Safranbolu Altın Safran Belgesel Film Festivali”ne, hiç bir yıl ulusal basında ve ulusal alanda yayın yapan TV’lerde yer verilmemektedir. Bu kabullenilmesi olanaksız bir olgudur. Hiç kabul lenilemeyecek bir başka olgu da, 40 yıl önceleri Safranbolu'nun tanıtımında çok önemli bir araç olan “Safranbolu Mimarlık Değerleri ve Folkloru Haftası”nın adının, “Uluslararası Altın Safran Belgesel Film Festivali” olarak değiştirilmesidir.

Bu ad değiştirmenin, Safranbolu Haftaları'nın başlatıldığı 1975 yılından, çeyrek yüzyıl geçtikten sonra, 2000 yılında, bu Hafta'lardan 25 incisinin çok görkemli bir biçimde düzenlenmesi beklenirken, “1. Altın Safran Belgesel Film Festivali” denilerek yapılmış olması, acı ve üzücü olduğu kadar, düşündürücüdür. Acı ve üzücüdür; çünkü yeni uygulama, ne adıyla ve ne de içeriğiyle eskisinin onda biri kadar etkili olamamaktadır. Düşündürücüdür, çünkü “Devlette devamlılık esastır” denilir; Belediyede de böyle olmalıdır; eskinin başarılı uygulamalarını sürdürmek, eski yöneticilere değil, yenilere onur kazandırır.

Nitekim, uzun yıllar sonra 1990 yılında, “Korumada 15.Yıl” söylemiyle yinelenen Safranbolu Haftası'nın tüm onuru ve başarısı, bu haftaları 1975'te başlatan Kızıltan ULUKAVAK'ın değil, 1990'ın Belediye Başkanı Mustafa EREN'in olmuştur. Aynı içerikte devam edilseydi, 2000'li yıllarda düzenlenen Safranbolu Haftaları'nın onuru da, o yılların Belediye Başkanlarına ait olacaktı. Yıllardır düzenlenen ve geleneksel hale gelmiş bulunan bir etkinliği bir kalemde yok sayarak, film festivali adı altında sıfırdan yeni bir düzenlemeye soyunmak, Safranbolu'ya özgü soyut bir mirasın da reddi anlamındadır.

Yarışmaya katılacak belgesel filmlerin, mutlaka Safranbolu'daki soyut ya da somut bir kültürel değeri konu alması gibi bir koşul dahi söz konusu olmaksızın, konu serbestliği içinde yürütülen belgesel film yarışmasının Safranbolu kültürüne ve Safranbolu'nun tanıtımına ne katkısı olabilir?

• **BELGESEL FİMLER SAFRANBOLU'YA KATKI SAĞLAMALIDIR**

Yarışmaya katılan belgesel filmleri, sanatsal ve kültürel açıdan tartışmak haddim değildir. Jürinin beğenip ödüllendirdiklerinin çok kaliteli ve değerli olduklarına inanırım. Ancak, Safranbolu'yu konu almayan bu belgesellerden Safranbolu'nun hiç bir kazanımı yoktur. Verilen ödüllerin ve bu amaçla Ankara'dan gönderilen ya da Belediye bütçesinden ayrılan ödeneklerden yapılan harcamaların Safranbolu'ya bir getirisinden söz edilemez. Safranbolu'nun, Kültür Bakanlığı'nca yürütülmesi gereken bir etkinliği üstlendiği söylenebilir.

Ayrıca, bu yarışmaya, zaman zaman bir iki yabancı katıldı diye “Uluslararası” gibi, abartılı ad ve sıfatlar takılmasından ne yarar umulur? Her yıl İstanbul ve Antalya'da çok görkemli ve çok geniş katılımlarla, gerçekten uluslararası düzeyde benzer etkinlikler yapılırken, Safranbolu'da hiç ses getirmeyen, getirme olanağı da olmayan belgesel film yarışmalarında niçin ısrar edilir? Belgesel Film

Festivali'nde ısrarlı olunacaksa, yarışmaya Safranbolu'yu konu alan belgeseller katılmalı ve onlara ödüller dağıtılmalıdır. Bu arada her yıl yinelenen Fotograf Yarışmaları da sadece Safranbolu'yu konu almalıdır.

Şu bir gerçektir ki, özellikle Safranbolu'nun kaybolmaya ve unutulmaya başlamış soyut mirasının mutlaka belgelenmeye gereksinimi bulunmaktadır. Safranbolu'nun somut mirası gibi, başta gelenek ve görenekleri olmak üzere tüm soyut mirasının da bilinmesi ve korunması göz ardı edilmemelidir.

• “VARAK-I MİHR-Ü VEFAYI KİM OKUR, KİM DİNLER?”

— Safranbolu Belgesel Film Festivallerine ilişkin görüşlerinizi daha önce kamuoyuyla paylaşmış mıydınız?

— Yeri geldikçe konuşmalarımda, yerel basında çıkan yazılarımda ve kitaplarımda bu konuyu hep gündemde tutmaya çalıştım. Ancak hiç başarılı olamadım. En son 22.09.2011 akşamı Karabük BRTV'de merhum Mustafa YANIK'ın 12. Safranbolu Film Festivali'ne ilişkin yaptığı bir TV yorumu üzerine, kendisine gönderdiğim bir (e posta)'da biraz önce değindiğim görüşlerimi dile getirmiş ve yazdıklarımı şöyle sonlandırmıştı.

“(Gül'e guş ettiremez, boş yere bülbül inler / Varak-ı mihr-ü vefayı kim okur, kim dinler ?) diyen şair çok haklı olsa da, “konuşsam dinleyen bulunmuyor, sussam gönlüm razı olmuyor” konumundayım. Aynı görüşleri yinelemekten kendimi alamıyorum.” Buna (e posta) yoluyla Sayın YANIK şu yanıtı vermişti:

“Sayın Başkan, biz ahde vefayı, dosta bağlılığı, büyüğe saygıyı biliriz. Siz her ne kadar; (*Bülbül, sesini güle dinletmeden boş yere inler durur / Vefa ve sevgi sayfasını, kitabını kim dinler, kim okur.*) deseniz de, biz hem okur hem dinler; dahası hem de yazar-konuşuruz. Keşke bunları kaç kişi olursak olalım toplumun huzurunda tartışabilsek. Ama o da olur inşallah. Siz susmayın, dinleyenler burada hazır. Tek kişi kalsa bile...”

Sayın YANIK'ın bu dileğini gerçekleştirmeye, aramızdan erken ayrılışı engel oldu. Kendisini rahmet ve saygı ile anarken, bu konudaki görüşlerime şu eklemeleri de yapmak isterim. Aslında, Safranbolu'da düzenlenen etkinlikler, kamuoyunda sürekli Safranbolu'dan söz edilmesine fırsat yaratabilmelidir. Etkinliğin adı, “*Safranbolu Evleri Haftası ya da Günleri*” olabilir. Safranbolu'nun kültürünü ve mimarlık dokusunu çağrıştıran, başka bir ad da konabilir.

Örneğin Taşköprü'de, her yıl yapılan kültürel etkinlik, o yörenin ünlü ürünü “sarmısak”tan ad alırken, Beypazarı'ndakine de “*Tarihi Evler, El Sanatları, Havuç ve Güveç Festivali*” adı verilirken, Safranbolu'dakine, belgesel film festivali denilmesi, Safranbolu'yu çağrıştıran ve onunla özdeşlenen bir adlandırma değildir. Oysa, Safranbolu ile özdeşleşen, Safranbolu evleridir.

Merhum Süha ARIN'ın “Safranbolu'da Zaman” belgesel filminin, 1977 yılında Antalya'da, kendi dalında birincilik ödülüne layık bulunmasından öte, Safranbolu ile belgesel film arasında hangi ilişki kurulabilir? Anılan filmin ünlü yönetmeni rahmetli ARIN bile, vefatından önce 2003 yılında katıldığı son Safranbolu Festivalinde, yapılan etkinliğe, belgesel film festivali denilmesindeki anlamsızlığa değinerek, belgesel film yarışmasının, Safranbolu'da yapılacak bir kültürel etkinliğin adı değil, ancak bir alt başlık olabileceğini dile getirmiştir.

Hürriyet Gazetesi'nde, Safranbolu muhabiri Aytekin KUŞ'un haberi (19.08.1975)

Safranbolu'nun aksine, düzenlediği festivali, “*Tarihi evler*” sözcükleriyle adlandırarak duyuran Beypazarı festivaline, gazete haberlerinden öğrenildiğine göre her yıl 100 binin çok üstünde bir katılım olmaktadır. Safranbolu belgesel film festivaline resmi davetlilerden başka, bırakın binlerce kişiyi, acaba yüz kişi katılıyor mu ? Mimarlık dokusunun önemi ve değeri yönünden Safranbolu'nun “*eline su dökemeyecek*” konumdaki ve onun ancak bir iki mahallesi genişliğindeki Beypazarı'nın, yaptığı etkinliğe “*tarihi evler*” ibaresini de ekleyerek, Safranbolu'nun “*pabucunu dama atma*”sına göz yumulmamalıdır.

Tarihsel kentlere gelenler, sadece eski evler, sokak ve mahalleler görmekle yetinmemektedir. Yöresel ürünlerden de satın almak istiyorlar. Safranbolu “lokum” dışında yöresel bir ürün sunamıyor. Estetikten yoksun, özensiz maket evler dışında bir el sanatı sergileyemiyor.

Safranbolu'da yapılacak etkinliklerde, kentimizin ulusal kültürel değerleri yaşatan bir yöre olma özelliğini ön plana çıkartacak biçimde, ülke düzeyinde ünlü uzman kişilerin katılacağı, Safranbolu konulu paneller, konferanslar ve gösteriler düzenlenmelidir. Geçmişte İstanbul Teknik Üniversitesi örneğinde olduğu gibi, Karabük Üniversitesi'nin eşgüdümü de sağlanmalıdır. Tek amaç, “*Başka Safranbolu yok*” söylemini sürekli kılacak eylemleri gerçekleştirmek olmalıdır.

Etkinliklere yazılı ve görsel yayın organlarının, kamuoyunu yönlendiren önde gelen isimleri de çağrılıp, gözlem ve yorumlarının, eski yıllarda olduğu gibi gazete sütunlarında ve TV ekranlarında yer almasına çalışılmalıdır.

Kültürel ağırlıklı Safranbolu etkinliklerinde, hiç kuşkusuz müzik de olmalı; ancak, diğer etkinlikleri gölgelememeli ve halkın, panel ve konferanslara da ilgisi sağlanmalıdır. Gösterilerde Safranbolu folkloruna öncelik verilmeli; araya sıkıştırılmamalı; tanıtımı ve yaşatılması amaçlanmalıdır. Ayrıca, hemşehrimiz, rahmetli Niyazi ŞENGÜL'ün, “*Safranbolu Şarkısı*” da sık sık dinletilmelidir. Unutulmamasında ufak da olsa bir katkısı olabilir düşüncesiyle, bu şarkının sözlerine, söyleşilerimizin eklerinin sonunda, biz de yer verelim.

Bu arada, en iyi korunan ev ve en leziz yöresel yemek gibi her yıl yinelenerek eskitilmiş yarışmalar, artık daha çok ilgi çeken formatlarla sunulmalı veya yeni yarışma konuları bulunmalıdır. Düzenlemeler tarihsel merkez Çarşı kesiminde yoğunlaşmalı ve buraya değerinin gerektirdiği özel bir özen gösterilmelidir.